

Zarządzenie Nr 20

Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad z dnia 16 grudnia 2003 r. w sprawie wprowadzenia jednolitych zasad naliczania i uiszczania opłat za korzystanie ze środowiska.

Na podstawie § 3 ust.2 pkt 1 załącznika do Zarządzenia Nr 61 Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad z dnia 28 maja 2002 roku w sprawie nadania Regulaminu Organizacyjnego Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, zmienionego Zarządzeniem Nr 66 z dnia 20 sierpnia 2002 roku oraz Zarządzeniem Nr 9 z dnia 27 maja 2003 roku, zarządza się co następuje:

§ 1

Wprowadza się do stosowania przy naliczaniu i uiszczaniu opłat za korzystanie ze środowiska opracowanie pt.: „Wytyczne naliczania i uiszczania opłat za korzystanie ze środowiska”, stanowiące załącznik do zarządzenia.

§ 2

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2004 r.

Załącznik do Zarządzenia Nr 20 z dnia 16 grudnia 2003 r.
Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad

WYTYCZNE NALICZANIA I UISZCZANIA OPŁAT ZA KORZYSTANIE ZE ŚRODOWISKA

I. Podstawy prawne

1. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. Nr 62 poz. 627, ze zm),
2. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne* (Dz. U. Nr 115 poz. 1229, tekst jednolity Dz. U. z 2000 r. Nr 71 poz. 838),
3. Ustawa z dnia 23 listopada 2002 r. *o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska i ustawy – Prawo wodne* (Dz. U. Nr 233 poz. 1957),
4. Ustawa z dnia 21 marca 1985 r. *o drogach publicznych* (Dz. U. Nr 14 poz. 60, ze zm.),
5. Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. *o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków* (Dz. U. Nr 72 poz. 747, ze zm.),
6. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 marca 2003 r. *w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska* (Dz. U. Nr 55 poz. 477),
7. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 czerwca 2002 r. *w sprawie wzorów wykazów zawierających informacje i dane o zakresie korzystania ze środowiska i sposobu ich przedstawiania* (Dz. U. Nr 100 poz. 920).

II. Obowiązek uiszczenia opłat za korzystanie ze środowiska; rodzaje opłat

Zgodnie z zapisem art. 3 pkt 20) ppkt b) ustawy *Prawo ochrony środowiska* GDDKiA (jako jednostka organizacyjna nie będąca przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. *Prawo działalności gospodarczej* (Dz. U. Nr 101 poz. 1178, ze zm.), jest podmiotem korzystającym ze środowiska i w związku z tym, na mocy art. 275 ww. ustawy, obowiązana jest od 1 stycznia 2002 r. do uiszczania:

- 1) opłat za korzystanie ze środowiska,
- 2) opłat podwyższonych za korzystanie ze środowiska, w przypadku korzystania ze środowiska bez wymaganego pozwolenia, oraz
- 3) administracyjnych kar pieniężnych, w przypadku korzystania ze środowiska z przekroczeniem lub naruszeniem warunków określonych w pozwoleniu.

Zgodnie z art. 273 ustawy *Prawo ochrony środowiska* korzystaniem ze środowiska jest, m.in.:

- wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi,
- wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza.

III. Wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi

Zgodnie z art. 3 pkt 38 ppkt c) ustawy *Prawo ochrony środowiska*, jak i art. 9 ust 1 pkt 14 ustawy *Prawo wodne*, pod pojęciem ścieki rozumie się m.in.: „wody opadowe lub roztopowe, ujęte w systemy kanalizacyjne, pochodzące z powierzchni zanieczyszczonych, w tym z centrów miast, terenów przemysłowych i składowych, baz transportowych oraz dróg i parkingów o trwałej¹ nawierzchni”.

¹ W obowiązującym stanie prawnym ustawa *Prawo ochrony środowiska* nakłada obowiązek uiszczania opłat za wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi z dróg i parkingów o trwałej nawierzchni. Ustawa ustala przy tym górne stawki opłat za wprowadzanie ścieków z tych nawierzchni. Ponieważ jednak Rozporządzenie Rady Ministrów *w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska* ustala jednostkowe stawki opłat za wprowadzanie ścieków z dróg o nawierzchni szczelnej, jedynie wprowadzanie ścieków z dróg trwałych o nawierzchni szczelnej jest związane z obowiązkiem uiszczania opłat.

Pojęcie „drogi” zdefiniowane jest w ustawie *o drogach publicznych* następująco: „droga lub pas drogowy – wydzielony pas terenu, przeznaczony do ruchu lub postoju pojazdów oraz do ruchu pieszych, wraz z leżącymi w jego ciągu obiektami inżynierskimi, placami, zatokami postojowymi oraz znajdującymi się w wydzielonym pasie terenu chodnikami, ścieżkami rowerowymi, drogami zbiorczymi, drzewami i krzewami oraz urządzeniami technicznymi związanymi z prowadzeniem i zabezpieczeniem ruchu”. Przyjmując taką definicję drogi, przy naliczaniu opłat za korzystanie ze środowiska należy uwzględnić również powierzchnie trwałe (a ponadto szczelne) chodników, ścieżek rowerowych itp. pod warunkiem, że są one odwadniane za pośrednictwem systemu kanalizacji w tym rowu szczelnego.

W związku z powyższym:

- 1. Oddziały GDDKiA są obowiązane do uiszczania opłat za korzystanie ze środowiska, z tytułu wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi.**
- 2. Opłaty za wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi uiszczą się tylko w przypadku, gdy GDDKiA posiada tytuł prawny² do wykorzystywanych urządzeń odwadniających.**

Zgodnie z art. 6 ustawy *o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków*, odprowadzanie ścieków odbywa się na podstawie umowy o odprowadzanie ścieków zawartej pomiędzy przedsiębiorstwem wodociągowo-kanalizacyjnym a odbiorcą usług. Przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne jest obowiązane do zawarcia umowy o odprowadzanie ścieków z osobą, której nieruchomość została przyłączona do sieci – dotyczy to również GDDKiA.

Ww. przedsiębiorstwo określa również taryfę opłat za odprowadzanie ścieków (art. 20 ww. ustawy), która zgodnie z art. 24 ust 1 ustawy podlega zatwierdzeniu w drodze uchwały rady gminy i wtedy stają się prawem miejscowym.

Odprowadzanie ścieków do urządzeń kanalizacyjnych, do których tytuł prawny przysługuje przedsiębiorstwu wodociągowo-kanalizacyjnemu pomimo braku stosownej umowy, zgodnie z art. 28 ustawy, podlega karze ograniczenia wolności albo grzywny do 10 000 zł. Ponadto organ orzekający może nałożyć obowiązek zapłaty nawiazki na rzecz przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego, w wysokości 1 000 zł za każdy miesiąc, w którym następowało bezumowne wprowadzanie ścieków do urządzeń kanalizacyjnych tego przedsiębiorstwa.

W związku z powyższym:

- 1. W przypadku, gdy GDDKiA nie posiada tytułu prawnego do wykorzystywanych urządzeń odwadniających, obowiązana jest do zawarcia umów na odprowadzanie ścieków z podmiotami, które posiadają tytuł prawny do wykorzystywanych przez GDDKiA urządzeń odwadniających.**

IV. Sposób naliczania opłat za wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi

² Tytuł prawny – prawo własności, użytkowanie wieczyste, trwałe zarząd, ograniczone prawo rzeczowe albo stosunek zobowiązaniowy (w rozumieniu ustawy *Prawo ochrony środowiska*).

Zgodnie w wykładnię Departamentu Instrumentów Ochrony Środowiska Ministerstwa Środowiska z dnia 18 sierpnia 2003 r. „wprowadzanie wód opadowych z kanalizacji deszczowej do rowów nieszczelnych (np. trawiastych) jest wprowadzaniem tych wód do ziemi, wymagającym wnoszenia opłat. Jeśli natomiast podmiot nie dysponuje kanalizacją deszczową, a wody opadowe spływają powierzchniowo do nieszczelnego rowu, czyli nie są ujęte w system kanalizacyjny, nie ponosi on opłat z tytułu wprowadzania wód do środowiska”.

Definicje rowów szczelnych i nieszczelnych zostały opracowane przez Instytut Badawczy Dróg i Mostów w opinii technicznej, wykonanej na zlecenie GDDKiA w maju 2003 r. „Ocena szczelności stosowanych konstrukcji rowów odwadniających”.

Rów szczelny – rów odwadniający wykonany w gruncie rodzimym lub mineralnym gruncie nasypowym, gdzie pod powierzchnią gruntu lub na powierzchni, po której spływa woda (dno i skarpy rowu do wysokości ponad 30 cm) jest celowo wykonana warstwa uniemożliwiająca lub w znacznym stopniu ograniczająca wnikanie wody w grunt stanowiący podłoże tej warstwy; kwalifikacja ta jest niezależna od stopnia zniszczenia warstwy ograniczającej wnikanie wody w grunt podłoża (uszczelnienie geomembranami, uszczelnienie pełnymi elementami betonowymi pod warunkiem zapełnienia styków tych elementów np. lepiszczem, uszczelnienie metami bentonitowymi itp.),

Rów nieszczelny – rów odwadniający wykonany w gruncie rodzimym lub mineralnym gruncie nasypowym, gdzie powierzchnia gruntu może być osłonięta powłoką, której jedyną funkcją jest zmiana szorstkości powierzchni i oporów spływu albo ograniczenie lub uniemożliwienie erozji gruntu, w którym wykonano rów (faszynowanie, darninowanie, betonowe elementy osłaniające itp.).

W związku z powyższym:

- 1. Opłaty za wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi należy naliczać uwzględniając powierzchnie dróg, parkingów i chodników o szczelnej nawierzchni trwałej, odwadniane poprzez systemy kanalizacji w tym rowy szczelne.**
- 2. Opłat za wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi nie uiszcza się za powierzchnie, z których wody opadowe i roztopowe odprowadzane są bezpośrednio do rowów nieszczelnych.**
- 3. Opłaty za wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi uiszcza się za powierzchnie, z których ścieki odprowadzane są do rowów nieszczelnych, w przypadku, gdy są one odprowadzane za pośrednictwem kanalizacji deszczowej.**

V. Wysokość stawek opłat za wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi

Ustawa *Prawo ochrony środowiska*, w art. 290 określa górne jednostkowe stawki opłat za korzystanie ze środowiska. Natomiast jednostkowe stawki opłat precyzuje załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów *w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska*.

Górna jednostkowa stawka opłat za wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi wynikająca z ustawy wynosi 3 zł za 1 m² powierzchni na 1 rok, z której wprowadzane są ścieki. Natomiast jednostkowe stawki opłat za wody opadowe lub roztopowe pochodzące z powierzchni zanieczyszczonych o trwałej nawierzchni, ujęte w systemy kanalizacyjne, z wyjątkiem kanalizacji ogólnospławnej wynoszą odpowiednio:

- 0,042 zł na rok za 1 m² powierzchni dróg i parkingów o nawierzchni szczelnej,
- 0,063 zł na rok za 1 m² powierzchni parkingów o nawierzchni nieszczelnej, o ilości miejsc parkingowych powyżej 500 samochodów.

Zgodnie z art. 291 ustawy *Prawo ochrony środowiska* ww. stawki opłat (zarówno górnych jak i jednostkowych) podlegają z dniem 1 stycznia każdego roku kalendarzowego podwyższeniu w stopniu odpowiadającym średniorocznemu wskaźnikowi cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem przyjętemu w ustawie budżetowej za rok poprzedni. Zmiany stawek ogłaszane są przez ministra właściwego do spraw środowiska nie później niż w terminie do dnia 31 października każdego roku, w drodze obwieszczenia w „Monitorze Polskim”. Dla przykładu za rok 2003 ww. stawki wynoszą:

- 0,042 zł na rok za 1 m² powierzchni dróg i parkingów o nawierzchni szczelnej,
- 0,063 zł na rok za 1 m² powierzchni parkingów o nawierzchni nieszczelnej, o ilości miejsc parkingowych powyżej 500 samochodów.

Natomiast na rok 2004 proponowane są następujące stawki:

- 0,043 zł na rok za 1 m² powierzchni dróg i parkingów o nawierzchni szczelnej,
- 0,064 zł na rok za 1 m² powierzchni parkingów o nawierzchni nieszczelnej, o ilości miejsc parkingowych powyżej 500 samochodów.

Opłaty za korzystanie ze środowiska każdy podmiot korzystający ze środowiska oblicza indywidualnie (art. 284 ustawy *Prawo ochrony środowiska*), natomiast sposób ich przekazania urzędowi marszałkowskiemu określa rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie wzorów wykazów zawierających informacje i dane o zakresie korzystania ze środowiska i sposobu ich przedstawiania – wydane na podstawie delegacji art. 286 ust. 3 ustawy *Prawo ochrony środowiska*.

Na podstawie zapisu art. 287 ww. ustawy każdy podmiot jest ponadto zobowiązany do prowadzenia, aktualizowanej co kwartał, ewidencji zawierającej informacje o powierzchni dróg, parkingów i chodników o nawierzchni trwałej, z której ścieki wprowadzane są do wód lub do ziemi oraz dane, na podstawie których określono te ilości.

Sposób prowadzenia ewidencji określa Aneks nr 1.

W razie nieuiszczenia przez podmiot korzystający ze środowiska opłaty albo uiszczenia opłaty w wysokości nasuwającej zastrzeżenia marszałek województwa wymierza opłatę w drodze decyzji, na podstawie własnych ustaleń lub kontroli oraz wyników kontroli wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska (art. 288).

W związku z powyższym:

- 1. Opłaty należy naliczać indywidualnie w oparciu o wysokość stawek obowiązujących w danym roku.**
- 2. Opłat za korzystanie ze środowiska nie należy uiszczać w przypadku, gdy ich wartość nie przekracza 200 zł.**
- 3. Opłaty za wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi należy wносить na rachunek urzędu marszałkowskiego właściwego ze względu na miejsce korzystania ze środowiska.**

VI. Pozwolenia wodnoprawne

Zgodnie z zapisami ustawy *Prawo wodne* korzystanie z wód dzieli się na powszechne, zwykle i szczególne (art. 37), przy czym wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi jest korzystaniem szczególnym i jako takie wymaga odpowiedniego pozwolenia wodnoprawnego

(art.122). Pozwolenie wymagane jest jednak tylko w przypadku, gdy wprowadzanie ścieków do środowiska odbywa się za pośrednictwem „własnej” kanalizacji. Pozwolenie wodnoprawne nie jest wymagane, gdy ścieki wprowadzane są do kanalizacji, do której tytuł prawny przysługuje innemu podmiotowi. W takim jednak przypadku konieczne jest zawarcie umowy na odprowadzanie ścieków z podmiotem posiadającym tytuł prawny do urządzeń kanalizacyjnych.

W przypadku braku pozwolenia wodnoprawnego, gdy jest ono wymagane, podmiot korzystający ze środowiska, w myśl art. 292 ustawy *Prawo ochrony środowiska* ponosi opłaty podwyższone o 100%. Należy jednak pamiętać, iż pierwotny tekst ustawy przewidywał podwyższenie opłat za brak pozwoleń o 500%, a zmiany wprowadziła ustawa *o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska i ustawy – Prawo wodne*, która weszła w życie w dniu 12 stycznia 2003 r. Dlatego przy naliczaniu opłat zaległych, za korzystanie ze środowiska do dnia 12 stycznia br. należy opłaty podwyższać o 500%, dopiero po tej dacie – o 100%.

W związku z powyższym:

- 1. Opłaty nie uiszczone w terminie należy uregulować wraz z naliczonymi odsetkami karnymi za zwłokę.**
- 2. W przypadku braku pozwoleń wodnoprawnych, zaległe opłaty należy uiścić wraz z opłatą podwyższoną:**
 - a) o 500% za korzystanie ze środowiska do dnia 12 stycznia 2003 r.**
 - b) o 100% za korzystanie ze środowiska po dniu 12 stycznia 2003 r.**

VII. Umorzenie, rozłożenie na raty opłat związanych z wprowadzaniem ścieków do wód lub do ziemi

Stosownie do przepisów ustawy *Prawo ochrony środowiska*, opłata „podstawowa” może zostać umorzona. W takim przypadku zastosowanie znajdują przepisy ustawy *Ordynacja Podatkowa*. Właściwym organem w sprawie umorzenia takiej opłaty jest właściwy miejscowo marszałek województwa.

W stosunku do opłaty podwyższonej ustawa *Prawo ochrony środowiska* wyłącza zastosowanie ustawy *Ordynacja Podatkowa* (w zakresie odraczania terminu płatności należności, zaniechania ustalenia zobowiązania, zaniechania poboru należności oraz umarzania zaległych zobowiązań i odsetek za zwłokę). Ustawa ta przewiduje jednak możliwość umorzenia opłaty podwyższonej w przypadku jej uprzedniego odroczenia (art.319 ust. 3a w związku z art. 317 ust. 1 ustawy). Zgodnie z art. 317 ust. 1 ustawy, termin płatności opłaty odracza się na wniosek podmiotu korzystającego ze środowiska obowiązanego do jej uiszczenia, jeżeli realizuje on terminowo przedsięwzięcie, którego wykonanie zapewni usunięcie przyczyn ponoszenia podwyższonych opłat w okresie nie dłuższym niż 5 lat. Stosując wykładnię celowościową tego przepisu należy przyjąć, że przedmiotowym „przedsięwzięciem” może być jedynie inwestycja infrastrukturalna (budowa bądź modernizacja kanalizacji). Z uwagi jednak na nieprecyzyjność omawianego przepisu można również przyjąć pogląd, iż „przedsięwzięciem” będzie złożenie wniosku o udzielenie pozwolenia wodnoprawnego, ponieważ to właśnie jego brak jest przyczyną ponoszenia podwyższonych opłat za wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi.

Zgodnie jednak z art. 318 ustawy, wniosek o odroczenie terminu płatności opłaty powinien zostać złożony przed upływem terminu, w którym opłata powinna być uiszczona.

Odroczona uprzednio opłata zostanie umorzona w razie terminowego wykonywania przedsięwzięcia służącego do realizacji zadań własnych gminy w zakresie kanalizacji i oczyszczania ścieków komunalnych. Należy przy tym wskazać, iż zbiorowe odprowadzanie ścieków jest zadaniem własnym gminy.

Kary administracyjne nie podlegają umorzeniu.

Wszystkie rodzaje opłat związanych z korzystaniem ze środowiska mogą zostać rozłożone na raty zgodnie z przepisami ustawy *Ordynacja Podatkowa*.

VIII. Pozwolenie na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza

Zgodnie z przepisami ustawy *Prawo ochrony środowiska*, emisja gazów w związku z korzystaniem z pojazdów samochodowych nie wymaga pozwolenia. Natomiast w przypadku kotłowni, zgodnie z art. 220 ustawy, pozwolenie na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza jest wymagane dla instalacji o łącznej nominalnej mocy powyżej 1 MWt, opalanej węglem kamiennym, koksem, drewnem, słomą, olejem napędowym i opałowym lub paliwem gazowym.

IX. Sposób naliczania opłat za wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza

Opłaty za wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza dotyczą emisji z kotłowni oraz pojazdów będących w użytkowaniu GDDKiA.

Zgodnie z art. 289 ustawy *Prawo ochrony środowiska* opłat tych nie uiszcza się w przypadku, gdy ich kwartalna wysokość nie przekracza 200 zł. Sejmik województwa może jednak w drodze aktu prawa miejscowego uchwalić podwyższenie ww. wartości procentowej (nie więcej niż do 50%).

W związku z powyższym:

- 1. Opłaty za wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza naliczać należy w związku z funkcjonowaniem kotłowni oraz użytkowaniem pojazdów samochodowych.**
- 2. W przypadku, gdy eksploatowana instalacja posiada moc nominalną powyżej 1 MWt, należy wystąpić o pozwolenie na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza.**

X. Wysokość stawek opłat za wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza

Ustawa *Prawo ochrony środowiska*, w art. 290 określa górne jednostkowe stawki opłat za korzystanie ze środowiska, w tym za wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza. Stawka ta wynosi 273 zł za 1 kg gazów lub pyłów wprowadzanych do powietrza. Natomiast

jednostkowe stawki opłat za wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza precyzuje załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska. Stawki tych opłat podlegają corocznemu podwyższeniu podobnie jak w przypadku stawek opłat za wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi.

Na podstawie zapisu art. 287 ww. ustawy każdy podmiot jest zobowiązany do prowadzenia, aktualizowanej co kwartał, ewidencji zawierającej informacje o ilości i rodzajach gazów lub pyłów wprowadzanych do powietrza oraz dane, na podstawie których określono te ilości.

Sposób prowadzenia ewidencji określa Aneks nr 2.

W związku z powyższym:

- 1. Opłaty należy naliczać indywidualnie w oparciu o wysokość stawek obowiązujących w danym roku.**
- 2. Opłat za wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza nie należy uiszczać w przypadku, gdy ich wartość nie przekracza 200 zł.**
- 3. Opłaty za wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza należy wносить na rachunek urzędu marszałkowskiego właściwego miejscowo dla Oddziału GDDKiA.**

XI. Umorzenie, rozłożenie na raty opłat związanych z wprowadzaniem gazów i pyłów do powietrza

Podobnie jak w przypadku opłaty „podstawowej” związanej z wprowadzaniem ścieków do wód lub do ziemi, również opłata związana z wprowadzaniem gazów i pyłów do powietrza może zostać na wniosek zainteresowanego podmiotu umorzona zgodnie z przepisami ustawy *Ordynacja Podatkowa*.

Brak jednak podstaw prawnych do umarzania opłaty podwyższonej. Również kary administracyjne nie mogą zostać umorzone.

Możliwe jest jednak rozłożenie na raty zaległych opłat oraz kar administracyjnych z tytułu wprowadzania gazów i pyłów do powietrza.